

ئەنجامى ھەلبزاردەن و پرسى

پىكھىنانى دىكومەت

24-10-2024

نووسمەرەكان
زريان رۇژھەلاتى

گورتە : دواي دواخستنىكى چەندجارە، ھەلبزاردەن كرا و، تاقىكىردنەوهى حىزب و لايەنه كان لەبارەي ژمارەي دەنگە كانىيان كۆتاپىيەت، ئىستاش نۇرەي پرسىيارە سەختەكەي دواي ھەلبزاردەنە حىكومەت كەي و چۈن پىكىدىت؟ بىيجە لهو، ئەوهەش گرنگە داخو ئەنجامەكان چ واتاپەكىان ھەيە و دەتوانن لەرۇوی سىاسىيەوه چىمان لەبارەي داھاتووی ھەرىمى كوردستانەوه پىن بلىن؟ پىچەوانەي زۆربەي ئەوانەي پېشىبىنى دەكەن ماراسونىكى نەفەس پەرووکىنى درىز لەبرەدەم بىت بۇ پىكھىنانى حىكومەت، ئەگەر يەھەن زووتەر لە جاران حىكومەت پىكىبىت، زياترە. بەلام بەرلەوهى باس لهو بىكىت، جارى گرنگە چاۋىك بە ئەنجامەكاندا بخشىنەوه. وا دىارە ھەندىك لە لايەنه كان تانەيان لەسەر ئەنجامەكان ھەيە، بەلام ئەگەر جارى ئىمە ئەنچامە بەرایيە بە بنەما وەربىرىن كە كۆممىسىونى ھەلبزاردەن رايىكەياندۇووه، دەتوانىن بىزىن ھەلبزاردەن نەخشەي سىاسىي ھەرىمى كوردستانى نەگۆپى، بەلام سىكۈچكەيەكى بەھېيىزى لە پارتى، يەكىتى و نەوهەي نۇي دروستىكەد، كە دەتوانن زياتر لە لايەنه كانى دىكە لەسەر روودادوھ كانى ھەرىمى كوردستان كارىكەر بن. چۈن لە ئەنجامەكان تىبىگەين؟ يەكەم: دەنگى پارتى لە ھەلبزاردەن 2021دا لە ناوجەكانى دەوربەرى شارە گەورەكاندا زۆتر بۇو، بەلام ئەمجارەيان جوڭرافىيە دەنگەكانى رووبەرىكى فراوانىتى وەرگەرتۇووه. لە ھەلبزاردەن 2021، گەورەتىرىن تەگەرەي پارتى لە شويىنىكى وەك ھەولىر؛ رازىكىرىنى دەنگەدەرى شارنىشىن بۇو كە بەپى ئەنجامەكانى 2024، ئىستا ئەنەنەمەن و لە زىنگەي لادىنىشىن و شارنىشىنى پارىزگاكەدا، دەنگى زۆرى ھەيە و مشتومەكانى سەبارەت بە پىكەي خۇي لە ھەولىر بە جۇرىك يەكلاكردەوە، كە نزىكەي 60 ھەزار دەنگى لە كۆي دەنگى ھەر شەش لايەنه سەرەكىيە راكابەرەكەي زياترە. لە دەھۆكى لە 2021 چەقى دەنگەكانى پارتى لە بەشى ناوهەلات و باشۇورى باكۇورى رۇژھەلاتى پارىزگاي دەھۆكى وەك قەزاي دەھۆكى - زاخو و سىيمىل بۇو. لە ملى رۇژھەلات و باشۇورى پارىزگاي دەھۆكىيەش، لە شويىنه كانى وەك ئامىيىدى، دىرەلۈوک و شىپلادىز ئاكرى و بەرددەرەش ھىزەكانى دىكەي وەك يەكگەرتۇووى ئىسلامى و يەكىتى تەگەرەيان بۇ پارتى دروستىكەر دەھۆكى بىردوووه، ھەرچەندە لە شويىنانش پىكەي بەھېيىزى ھەبۇو، بەلام ئەمجارە زۆرىنەي دەنگەكانى سەرتاسەرى دەھۆكى بىردوووه، بەجۇرىك زياتر لە 140 ھەزار

دهنگی خوی زیاد کردووه و 268 ههزار و 327 دهنگی له کۆی دهنگی ههموو لاینهکانی دیکه زیاتر هیناوه. له سلیمانی و ههله بجهش گوپانکاری کردووه، به گوپرەی ههلبژاردنی 2021 و له کۆی ههردوو شوین 7 ههزار و 881 دهنگی زیاد کردووه، به لام بەراورد به ههولیر و دھۆک، ئەووه گوپانیکی گهوره نییه. بو پارتی؛ ئەم ئەنجامە سوود و زیانیشی هەیە. قازانجیکی زۆرى کرد چونکە سەرەرای ئەووهی زۆرىبەی هەلمەتى ههلبژاردنی لاینهکانی دیکە بەشیوهی راستەوخۇ و ناپاستەوخۇ دزى ئەبوو، 229 ههزار و 963 دهنگی زیاتر له ههلبژاردنی 2021 بەدەستھینا. له پووو سیاسیيەوە ئەمە وا له شیعەکانی عێراق و ئیرانیش دەکات، ههولى پەيوەندیيەکی بەھیزتر له کەل پارتی بدهن، ئەويش له کاتیکدا لهدواي ههلبژاردنی ئەنجوومەنی پاریزگاکانی عێراق، دیزاينى سیاسیيەنەی دۆخى ئیداری پاریزگا ھاوسنوورەکان له کەل هەریمی كوردستان له هئىلى دیاله - كەركووی - موسڵ، كەلکەلەي دیزاينىکی نوئى سیاسى له هەریمی كوردستانیش خستبووه سەرى هەندىك لایەنی نیوخوبى و دەرهکى عێراق، كە تىيدا پارتی لاوازبیت. لهداوى ههلبژاردنی ئەنجوومەنی پاریزگاکانی عێراق، سیاسەتى تورکيا بو زیندۇوکردنەوەي مۆددىلى نفوز له رېي تورکمانەكانەوە ئەنجامىكى ئەوتۇي نەبوو. له كەركووی، تورکمانىک لە دەرهەوەي خواستى بەرەي تورکمانى بۇوه جىڭرى پاریزگار، بەرەي تورکمانى بە هەموو كاندىدەکانى خوپەوە لهم ههلبژاردنەي هەریمی كوردستان كەمتر له 2000 دهنگى ھینا، بۇيە بايەخى ههولیر بو تورکياش وەك تاكە شوینىکى گرنگ لە سیاسەته عێراقىيەكەي ئەنقرەر زیاتر دەکات. ئەمە جگە لهوھى بەھۆي دەستپىكىردنى قۆناخىكى نوئى كرانەوەي كوردى، ئەنقرەر پیوپىستىيەکى زیاترى به پارتى ديموکراتى كوردستان دەبىت. هەلبهت ئەنجامەكە زەرەريشى بو پارتى تىدايە، چونکە بەھۆي دابەشبوونى بازنهکانەوە ژمارەيەكى بەرچاوى كورسييەکانى پېشۈوی له دەستداوه، كە لهوانەيە له دانوستاندەکانى پېكھىنانى حکومەتدا بە قازانجي نەشكىيەوە. دووھم: ئەنجامەكانى ههلبژاردن بو پەكىتىش بىردنەوە بۇو. ئەمە حىزبە بەراورد به سالى 2021، 193 ههزار و 425 دهنگى زىادکردووه. پىدەچن له ههله بجه دهنگى كەمى كردىت، به لام هەر بە يەكەمى مايەوە. له هەريەك لە سلیمانى و ههولیرىش نزىكەي دووهەنندەي 2021 دەنگەكانى خوی زیاد کردووه. له لايەكى دىكەوە حىزبە جىابووھو سەرەكىيەكان له يەكىتى، وەك گوپان و بەرەي كەل نەيانتوانى سەرکەوتنىكى ئەوتۇ تۆماربىكەن، بەوهش سەرۆكى يەكىتى توانى لهم ههلبژاردنەدا حىزبەكەي گلىرىبکاتەوە، هەروەھا پىنگەي خوی وەك سەرۆكى بى رکابەرى حىزبەكەي، قايم بکات. بو پەكىتى، دەنگەدەرەي ناپازى له هەولیر ئامانجىكى سەرەكى بۇو كە زۆز لایەنی دىكەش چاوى تىپرى بۇو. له نیو ئىسلامىيەكاندا كە ئەوانىش چاوابان له و دەنگدرانەي هەولیر بۇو، يەكىرتۇو قەلەمبازىكى گهورەي كرد و نزىكەي شەش جار دەنگەكانى زیاد كرد، كۆمەللى ئىسلامى لە هەولیر جىاوازىيەكى ئەوتۇ نەكەر و نزىك لە خوی ماویەوە، به لام لهوانەيە له بەنەرەتدا بژارەي دەنگەدەرەي ئىسلامى لەگەل يەكىتى نەيەتەوە، سەرەرای ئەوەي دەتوانىن لهماوهى هەلمەتى ههلبژاردندا، سەرۆكى يەكىتى دەيويست سۆزى ئىسلامىيەكان رابكىشىت. بۇيە دەتوانىن بىزىن گەورەترين تەگەرەي يەكىتى له هەولیر، نەوهى نوئى و لىستى بەرەي كەل و رەوتى هەلۋىست بۇو. له نیو ئەوانەشدا تەنبا نەوهى نوئى بۇو وەك رکابەرىكى گرنگى يەكىتى له هەولیر خوی جىڭىركرد، كە سىن ههلبژاردنە له دواي يەكى، دەنگەكانى خوی له هەولیر پلە به پلە زیاتر دەکات. كارنامەي يەكىتى له دەھۆك شتىكى گەورەي تىدا نەبوو. به بەراورد به 2021 دەدورى 3400 دەنگىكى زیاد کردووه. هەرچۈنىكى بىت، ئەم ههلبژاردنە تاقىكىردنەوەيەكى گەورە بۇو بۇ سەرۆكى يەكىتى بۇ ئەوەي پىنگەي خوی وەك دەسەلتدارى سەرەكىي حىزبەكەي جىڭىرېبات، به لام تاقىكىردنەيەوەيەكى دىكەيىشە بۇ ئەدا سیاسىيەكەي و چۆنۈيەتى مامەلە كردن بەو هېزەتى، له دانوستاندەكانى له كەل پارتى ديموکراتى كوردستان. سىيەم: كارنامەي نەوهى نوئى سەرنجراكىشە، له بەرئەوەي ئەو جولانەوەي سەرەرای ئەوەي پىنگاتەيەكى حىزبىي كارىگەرى نىيە، كەچى لە هەر سىن ههلبژاردنەكەي 2018، 2021 و 2024 دا پلەبەپلە دەنگى خوی زیاد کردووه، ئىستاش وەك ئەدرىسى سەرەكىي ئۆپۈزىسىيۇنى سیاسى لیھاتووه. چوارم: رەوتە ئىسلامىيەكان له هەولیر و سلیمانى بەھیزتر بۇون،

بەلام لە دھۆک لەپاشەكىشەدان. بە ئەگەرى زۆرەوە سیاسەتى پارتى بۇ بەكارھەینانى پەيوەندىيە نەريتىيەكانى كۆممەلگە وەك گاندىدەرنى خەلک لە تىرە و هۆزى جىاجىا، كارىگەرىي لەسەر ئەوەنە بەبۇوە. چونكە هەردووکيان لە يەكە حەوزەوە دەنگ دەبەن. ھەر ئەوە دەتوانىت ھۆكاري زىادبوونى دەنگەكانى نەوهى نۇي لە دھۆكىش روون بکاتەوە، كە زىاتر لە دووھېنىدەي 2021 دەنگى لەھەنە ھېناوە. واتا لە دھۆك ئەو دەنگەرەي كەمتر بايەخ بە پەيوەندىيە ئايىنى و خزماتىيەكان دەدەت، روووي لە بىزەرەيەكى وەك نەوهى نۇي كەرددووە. رىزەي ھاوبەشى دەنگى گاندىدەكانى سى لايەنە براوەي بازەكان دەرددەكەۋىت؛ جەڭ لە شۇينىكى وەك ھەلەبجە كە ئەويش ژمارەي دەنگەرەكانى كەمترە، رىزەي ھاوبەشى ئەو دەنگەي كە گاندىدە حىزبەكان ھېناويانە زۆر كەمە، ئەوەش دەرىدەخات لەم ھەلېزاردەدا گاندىدەكان رۆلى سەرەكىيەن نەبۇوە، بەلکو حىزب و لەراستىشدا زىاتر لە حىزبىش، سەركەدەي حىزبەكان دەورى كارايان لە گلىكەردنەوە دەنگەكاندا ھەبۇوە. شەشم: ئەوەش دەركەوت ھاتوهاوارى سۆشىالمىدىا و ھەبۇونى فۆلۈۋەرزى زۆر، كارىگەرىيەكى كەورەي لەسەر رەفتارى دەنگەرەران نىيە. كەمىي دەنگى ژمارەيەكى بەرچاولە باڭخوازەكانى سۆشىالمىدىا يان ئەوانەي دىكە فۆلۈۋەرزى زۆريان ھەي؛ ئەوەي بەرۇونى دەرخست. بۆچى لەوانەيە حەكومەت زۇو پىكىت؟ خۇي لە راستىدا حەكومەتهكانى دواي ھەلېزاردەن لە ھەریمى كوردستان ھەميشە زۆريان پىچىشى تاوهەكە پىكىتىن، ئەمەي ئىيىستاش ھەرووا ئاسان نابىت، بەلام رەنگە بەجۆرەي جارى پىشۇوش نەبى، كە دەمىكى درىزى خايىند چونكە: يەكەم: پىچەوانەي ئەو ھەموو سینارىيۆيانەي رىز دەكرين، يەك سینارىيۆ سەرەكى بۇ پىكەيەناني حەكومەت ھەي. ئەويش ئەوەيە حەكومەت بە بىن پارتى و يەكىتى پىكىنائىت. پارتى ئەمە دەزانىت بۆيە ھەر لە ھەلمەتى ھەلېزاردەن وە تائىيىستاش ھەميشە دەرگايەكى بۇ يەكىتى بە كراوەيى ھېشتۈۋەتەوە. دووەم: مىكانىزمەكانى بېياردان لەلای يەكىتى ئاسانتىن لە جاران، بە جۆرىك لەوانەيە لە كۆبۈونەوەيەكى لوونكەدا زۆر شىت يەكلابكاتەوە. سىيەم: بە ئەگەرى زۆرەوە بەھۆي ئاللۇزىيەكانى ناوجەكە، ھەرىيەك لە ئەكتەرە دەرەكىيەكانى كارىگەر لەسەر سەرپرۇسى پىكەيەناني حەكومەت، خوازىاري ئەوەن كابىنەي ئەمجارە زووەت پىكىتىت. بۇ حەكومەتى عىراق، بۇ شىعەكان و تەنانەت بۇ ئىرانياش لەم كاتەدا ناپۇونى دۆخى ھەریمى كوردستان دەتوانىت رىكە بۇ گەرفتى ئەمنى بکاتەوە. ھەر لەبنەرەتدا بەھۆي شەر لە ناوجەكە، دەرفەتىكى نۇي بۇ كوردەتەپىش. سەرنجى لايەنە دەرەكىيەكان جارىكى دىكە چۈوهەوە سەرپرسى كورد و بايەخى پىكەي كورد لە پۇووي سىياسى و ئەمنىيەوە زىادى كەرددووە. بۇ يەكەمجار دواي 45 سال، ئىرلان كوردىكى سوننەي كرددە پارىزگار و پەيوەندىيەكانى لەكەل ھەریمى كوردستانىش ئاسايى كرددەوە. بۇ تۈركىيا كە بەنيازە قۇناخىكى نۇي سەبارەت بە پرسى كورد دەستپېيىكەت، ئاسايىبۇونەوەي پەيوەندىيەكانى پارتى و يەكىتى و پىكەهاتنى حەكومەت بايەخىكى گەنگى ھەي. تەنانەت ئەگەر ئەوەش نەبىت، دىسان ھەر بۇي گەنگە، چونكە ناتەباي يەكىتى و پارتى دەرفەتى مانۇپى زىاتر بە پەتكە دەدەت. چوارەم: سالى داھاتتوو ھەلېزاردەنلىكى دىكە لەپىشە و ھەردووللايەنى سەرەكىن ھەریمى كوردستان ماوەيەكى كەميان لەبەردەستە بۇ ئەوەي جارىكى دىكە دەنگەرەران بەم شىۋەيە ئىيىستا رازى بىكەن و، بۇيان گۈنجاو نىيە كاتىكى زۆرى ئەمە بە گەفتۈگۈي پىكەيەناني حەكومەت بەفېرۇ بەدەن. لەكۆتايدى، ناكرى ئەوە لەبەر چاو نەگرین كە فاكتەرى كەسىش كارىگەرىي لەسەر پەيوەندىيەكانى يەكىتى و پارتى ھەي، كە لەوانەيە گەفتۈگۈكان ئاللۇز بکات. بەلام ئەگەر ھەردووللا لە سەر بنەماي سوود و زيان بجولىنەوە، ئەمجارەيان پىكەيەناني حەكومەت لە جارى پىشۇو ئاسانتر دەبىت.

دوای دواخستنیکی چهندجاره، ههلبزاردن کرا و، تاقیکردندهوهی حیزب و لاینهکان لهبارهی ژمارهی دهنگهکانیان کوتاییهات، ئیستاش نووهی پرسیاره سهختهکی دوای ههلبزاردنه حکومهت کهی و چون پېکدیت؟ بېنگه لهوه، ئوهش گرنگه داخو ئەنجامهکان چ واتایهکیان ههیه و دهتوانن لهپووی سیاسیهوه چیمان لهبارهی داھاتووی ههربیمی کوردستانهوه پن بلۇن؟

پېچهوانهی زوربیه ئهوانهی پېشیبینی دهکەن ماراسوئنیکی نەفەس پرووکیئى درېز لهبەردەم بېت بو پېکھینانى حکومهت، ئەگەر ئەوهی زووتر له جاران حکومهت پېکبىت، زیاتره. بەلام بەرلەوهی باس لهوه بکریت، جاري گرنگه چاونگى به ئەنجامهکاندا بخشىنینەوە. وا دیاره ههندىک لە لاینهکان تانەيان لهسەر ئەنجامهکان ھەيە، بەلام ئەگەر جاري ئىمە ئەو ئەنجامه بەرایيە به بنهما وەرگرین کە كۆميسیونى ههلبزاردن رايگەياندۇوه، دهتوانين بىزىن ههلبزاردن نەخىشە سیاسىي ھەربىمی کوردستان نەگۆری، بەلام سىكۈچكەيەکى بەھەنیزى لە پارتى، يەكىتى و نەوهى نۇي دروستىرىد، کە دهتوانن زیاتر لە لاینهکانى دىكە لهسەر رووداوهکانى ھەربىمی کوردستان كارىگەر بن.

چۈن لە ئەنجامهکان تىبىگەين؟

يەكەم: دهنگى پارتى لە ههلبزاردى 2021دا لە ناوچەکانى دەورىرى شاره گەورەکاندا زۆرتر بۇو، بەلام ئەمجارەيان جوڭرافىيائى دەنگەکانى رووبەرېكى فراوانلىرى وەرگرتۇوه. لە ههلبزاردى 2021، گەورەتىن تەگەرەي پارتى لە شۇينىكى وەك ھەولىز؛ رازىكىرىنى دەنگەرەي شارنىشىن بۇو کە بەپىنى ئەنجامەکانى 2024، ئىستا ئەو خەمەي نەماوه و لە ژىنگەي لادىنىشىن و شارنىشىن پارىزگاکەدا، دەنگى زورى ھەيە و مشتۇمرەکانى سەبارەت بە پېكەي خۇي لە ھەولىز بە جۈريىك يەكلەركەدەوە، كە نزىكەي 60 ھەزار دەنگى لە كۆي دەنگى ھەر شەھەش لاینه سەرەتكىيە رکابەرەكەي زیاتره. لە دەھۆك لە 2021 چەقى دەنگەکانى پارتى لە بەشى ناوهەپاست و باکوورى رۆزىھەلاتى پارىزگاى دەھۆك وەك قەزاي دەھۆك - زاخو و سىتمىل بۇو. لە ملى رۆزىھەلات و باشۇورى پارىزگاى دەھۆكىش، لە شۇينەکانى وەك ئامىيىدى، دېرەللووک و شىللادىز ئاكرى و بەرەرەش ھېنېزەکانى دىكەي وەك يەكىرتووو ئىسلامى و يەكىتى تەگەرەيان بۇ پارتى دروستىرىدبوو، ھەرچەندە لەو شۇينانش پېكەي بەھېنېزى ھەبۇو، بەلام ئەمجارە زۆرىنى دەنگەکانى سەرتاسەرى دەھۆكى بىردووه، بەجۈريىك زیاتر لە 140 ھەزار دەنگى خۇي زىاد كەردووه و 268 ھەزار و 327 دەنگى لە كۆي دەنگى ھەممو لاینهکانى دىكە زیاتر ھېنەواه. لە سلىمانى و هەلەبجەش گۇرانكارى كەردووه، بەگۈرەي ههلبزاردى 2021 و لە كۆي ھەردوو شۇين 7 ھەزار و 881 دەنگى زىاد كەردووه، بەلام بەراورد بە ھەولىز و دەھۆك، ئەوه گۇرانىكى گەورە نىيە.

بۇ پارتى؛ ئەم ئەنجامە سوود و زيانىشى ھەيە. قازانجىكى زورى كرد چونكە سەرەرای ئەوهى زوربىي ھەلمەتن ھەلبزاردى لاینهکانى دىكە بەشىۋەي راستەوخۇ و ناپاستەوخۇ دەرى ئەو بۇو، 229 ھەزار و 963 دەنگى زیاتر لە ههلبزاردى 2021 بەدەستەننا. لە روووي سیاسىيەوە ئەمە وا لە شىعەکانى عىرّاق و ئىرانيش دەكتات، ھەولى پەيوەندىيەكى بەھېنېزىر لەگەل پارتى بەھەن، ئەۋىش لە كاتىكىدا لەدواي ھەلبزاردى ئەنجوومەن پارىزگاکانى عىرّاق، دېزايىن سیاسىيائى دۆخى ئىدارى پارىزگا ھاوسنۇورەكان لەگەل ھەربىم كوردستان لە ھېلى دىالا - كەركۈمى - موسىل، كەلکەلەي دېزايىننیكى نۇيى سیاسى لە ھەربىم كوردستانىش خىستبۇوه سەرى ھەندىك لاینهنى نىيۆخۇي و دەرەكى عىرّاق، كە تىيىدا پارتى لاوازبىت.

لەداوى ھەلبزاردى ئەنجوومەن پارىزگاکانى عىرّاق، سیاسەتى تۈركىيا بۇ زىندىوو كەردنەوهى مۇدىلى نفووز لە بې تۈركمانەكانەوە ئەنجامىكى ئەوتۇي نەبۇو. لە كەركۈمى، تۈركمانىكى لە دەرەوهى خواتى بەرەي تۈركمانى بۇو جىڭرى پارىزگار، بەرەي تۈركمانى بە ھەممو كاندىدەكانى خۇبىوه لەم ھەلبزاردى ھەربىم كوردستان كەمتر لە 2000 دەنگى ھېنە، بۇيە بايەخى ھەولىز بۇ تۈركياش وەك تاكە شۇينىكى گرنگ لە سیاسەتە عىرّاقىيەكەي ئەنۋەرە دەستپېكىرىدىنى قۇناخىكى نۇيى كرانەوهى كوردى، ئەنۋەرە پېيىسىتىيەكى زیاترى بە پارتى ديموکراتى كوردستان دەبىت.

ھەمبەت ئەنجامەكە زەرەپىش بۇ پارتى تىيادى، چونكە بەھۆي دابەشبوونى بازنهكانەوە ژمارەيەكى بەرچاوى كورسىيەكانى پېشىۋوو لەدەستداوه، كە لەوانەيە لە دانوستانىنەكانى پېكھینانى حکومەتدا بە قازانچى نەشكىتەوە.

دۇووهم: ئەنجامەكانى ھەلبزاردن بۇ يەكىتىش بىردنەوه بۇو. ئەو حىزبە بەراورد بە سالى 2021، 193 ھەزار و 425 دەنگى زىاد كەردووه. پېدەچىن لە ھەلەبجە دەنگى كەمى كەردىت، بەلام ھەر بە يەكەمى مايەوه. لە ھەرەيەكى لە سلىمانى و ھەولىزىش نزىكەي دووهەننەدەي 2021 دەنگەكانى خۇي زىاد كەردووه. لەلایەكى دىكەوە حىزبە جىابووهە سەرەتكىيەكان لە بەكىتى، وەك گۇران و بەرەي گەل نەيانتوانى سەرەكەوتتىكى ئەوتۇ تۆماربىكەن، بەوهش سەرۆكى يەكىتى توانى لەم ھەلبزاردىدا حىزبەكەي گۈرۈپكەن، ھەرودەها پېگەي خۇي وەك سەرۆكى بىن رىكاپەرى حىزبەكەي، قايم بىكتا.

بۇ يەكىتى، دەنگەرەي ئامانجىكى سەرەكى بۇو کە زۆر لایەن دىكەش چاوى تىبىرى بۇو. لە نىيۇ ئىسلامىيەكاندا كە

ئەوانىش چاوبان له و دەنگدرانەي ھەولىز بۇو، يەكىرىتوو قەلەمبازىكى گەورەي كرد و نزىكەي شەش جار دەنگەكانى زىاد كرد، كۆمەل ئىسلامى لە ھەولىز چياوازىبىكى ئەوتۇرى نەكىد و نزىك لە خۆي ماويەوە، بەلام لەوانەيە لەبنەپەتدا بىزەرەي دەنگدەرى ئىسلامى لەكەل يەكىتى نەيەتەوە، سەرەپاي ئەوهەي لەماوهى ھەلمەتى ھەلبىزاردەندا، سەرۆكى يەكىتى دەيپەست سۆزى ئىسلامىيەكان رابكىشىت. بۇيە دەتونىن بىزىن گەورەترين تەگەرەي يەكىتى لە ھەولىز، نەوهى نۇي و لىستى بەرەي گەل و رەوتى ھەلۋېست بۇو. لەنیو ئەوانەشدا تەنبا نەوهى نۇي بۇو وەك راكابەرىكى گۈنگى يەكىتى لە ھەولىز خۆي جىڭىرىكەد، كە سىن ھەلبىزاردەنە لە دواي يەك، دەنگەكانى خۆي لە ھەولىز پلە بە پلە زىاتر دەكەت. كارنامەي يەكىتى لە دەھۆكى شتىكى گەورەي تىىدا نەبۇو. بە بەراورد بە 2021 دەوري 3400 دەنگىكى زىاد كردووھ.

ھەرچۈنىك بىت، ئەم ھەلبىزاردەنە تاقىكىردنەوەيەكى گەورە بۇو بۇ سەرۆكى يەكىتى بۇ ئەوهى پىنگەي خۆي وەك دەسەلاتدارى سەرەكىي دىزبەكەي جىڭىرىكەت، بەلام تاقىكىردنەيەوەيەكى دىكەيشە بۇ ئەدا سىاسىيەكەي و چۈنۈيەتى مامەلەكەن بەو ھىزەي دەستى، لە دانوستاندىنەكانى لەكەل پارتى ديموكراتى كوردىستان.

سىيەم: كارنامەي نەوهى نۇي سەرنجراكىشە، لەبەرئەوهى ئەو جۆلانەوەي سەرەپاي ئەوهى پىنكاتەيەكى حىزبىي كارىگەرى نىيە، كەچى لە ھەر سىن ھەلبىزاردەنەكەي 2018، 2021 و 2024 دا پلەبەپلە دەنگى خۆي زىاد كردووھ، ئىستاش وەك ئەدرىپسى سەرەكىي ئۆپۈزىسىيۇنى سىپاسى لىيھاتووھ.

چوارم: رەوتە ئىسلامىيەكان لە ھەولىز و سلىمانى بەھېزىتر بۇون، بەلام لە دەھۆك لەپاشەكشەدان. بە ئەگەرى زۆرەوھ سىپاسەتى پارتى بۇ بەكارھىنانى پەيوەندىيە نەرىتىيەكانى كۆمەلگە وەك كاندىدەردىنە خەلک لە تىرە و ھۆزى جىاجىا، كارىگەرىي لەسەر ئەھبۇوھ. چونكە ھەردووکيان لە يەك ھەۋزەوھ دەنگ دەبەن. ھەر ئەھو دەتوانىت ھۆكاري زىادبوونى دەنگەكانى نەوهى نۇي لە دەھۆكپىش روون بکاتەوھ، كە زىاتر لە دووھېنەدى 2021 دەنگى لەھوی ھېنناوھ. واتا لە دەھۆك ئەو دەنگدەرەي كەمتر بايھە بە پەيوەندىيە ئايىنى و خزماتىيەكان دەداد، روووي لە بىزەرەيەكى وەك نەوهى نۇي كردووھ.

پىيچەم: بەپىلى ئەنجامەكان دەرددەكەۋىت؛ جەڭ لە شۇپىنېكى وەك ھەلەبجە كە ئەۋىش ژمارەي دەنگدەرەكانى كەمترە، رىزەي ھاوبەشى ئەو دەنگەي كە كاندىدى حىزبەكان ھېنناوابانە زۆر كەمە، ئەۋەش دەرىدەخات لەم ھەلبىزاردەدا كاندىدەكان رۆلى سەرەكىييان نەبۇوھ، بەلکو حىزب و لەراستىشدا زىاتر لە دىزبىش، سەرکرددەي حىزبەكان دەوري كارايان لە گۈلىكەنەوەي دەنگەكاندا ھەبۇوھ.

ریزه‌ی هاوبه‌شی دهنگی کاندیده‌کانی سن لایه‌نی براوه‌ی بازن‌هکان

بازن‌هکان	ریزه‌ی(%)	کاندید	زماره‌ی کاندید	دهنگی گشتی	لیست
سلیمانی	1.28	72	256,813	129	
سلیمانی	1.38	45	136,131	157	
سلیمانی	1.24	71	57,832	190	
همولیر	1.76	65	345,822	190	
همولیر	1.13	63	110,353	129	
همولیر	2.15	27	103,684	157	
دهوی	2.00	48	400,603	190	
دهوی	6.46	13	46,444	157	
دهوی	4.28	22	42,447	148	
ههله‌بجه	15.54	6	12,530	129	
ههله‌بجه	15.25	6	7,847	148	
ههله‌بجه	14.87	6	4,940	190	

سده‌رچوه: کۆمیسیون بەلای سده‌رەخۆی ھەلبژاردنە کانی عێراق/ ناوەندی لێک-قائینه‌ووی رووداو

شەشەم: ئەوەش دەركەوت ھاتۇھاوارى سۆشیال‌مېديا و ھەبوونى فۇلۇوھەزى زۆر، کارىگەرييەكى گەورەي لەسەر رەفتارى دەنگدەران نىيە. كەمىي دەنگى ژمارەيەكى بەرچاولە باڭخوازەكانى سۆشیال‌مېديا يان ئەوانەي دىكە فۇلۇوھەزى زۆريان ھەيە؛ ئەوەي بەروونى دەرخىست.

بۇچى لەوانەيە حکومەت زۇو پىكىپىت؟

خۇي لە راستىدا حکومەتكانى دواى ھەلبۈزادەن لە ھەرىمى كوردستان ھەميسىھە زۇريان پىچىۋەتلىكىن، ئەمەي ئىسىتاش ھەروا ئاسان نابىت، بەلام رەنگە بەوجۇرەي جارى پىشىووش نەبى، كە دەمىكى درىزى خايىند چونكە:

يەكەم: پىچەوانەي ئەو ھەموو سینارىيۆيانەي رىز دەكرين، يەك سینارىيۆ سەرەكى بۇ پىكەھىناني حکومەت ھەيە. ئەويش ئەوەيە حکومەت بە بن پارتى و يەكىتى پىكتايەت. پارتى ئەمە دەزانىت بۆيە ھەر لە ھەلمەتى ھەلبۈزادەوە تائىسەتەش ھەميسىھە دەرگايەكى بۇ يەكىتى بە كراوهەي ھېشتۈوهەوە.

دووھم: مىكانىزمەكانى بېياردان لەلای يەكىتى ئاسانلىق لە جاران، بە جۇرىك لەوانەيە لە كۆبۈونەوەيەكى لۇوتىكەدا زۆر شت يەكلاپاتەوە.

سىئىھم: بە ئەگەرى زۆرەوە بەھۆي ئاللۇزىيەكانى ناوجەكە، ھەرىيەك لە ئەكتەر دەرەكىيەكانى كارىگەر لەسەر سەرپرۆسەي پىكەھىناني حکومەت، خوازىيارى ئەوەن كابىنەي ئەمجارە زۇوت پىكىپىت. بۇ حکومەتى عىزاق، بۇ شىعەكان و تەنانەت بۇ ئىرانىش لەم كاتەدا ناپۇونى دۆخى ھەرىمى كوردستان دەتوانىت رىزكە بۇ گرفتى ئەمنى بىكتەوە. ھەر لەبنەپەندىدا بەھۆي شەر لە ناوجەكە، دەرفەتنىكى نۇي بۇ كورد ھاتۇوھەتپىش. سەرنجى لايىنە دەرەكىيەكان جارىكى دىكە چۈوهەتەوە سەرپرسى كورد و بایەخى پىنگەي كورد لە رۇوو سىياسى و ئەمنىيەوە زىادى كرددووە. بۇ يەكەمچار دواي 45 سال، ئىران كوردىكى سوننەي كرددە پارىزگار و پەيوەندىيەكانى لەكەن ھەرىمى كوردستانىش ئاسايى كرددووە. بۇ تۈركىيا كە بەنىازە قۇناخىكى نۇي سەبارەت بە پرسى كورد دەستپېكىت، ئاسايىبىوونەوەي پەيوەندىيەكانى پارتى و يەكىتى و پىكەھاتنى حکومەت بایەخىكى گىرنى ھەيە. تەنانەت ئەگەر ئەوەش نەبىت، دىسان ھەر بۇي گىرنكە، چونكە ناتەبايى يەكىتى و پارتى دەرفەتى مانۇرى زىاتر بە پەكەكە دەدات.

چوارەم: سالى داھاتوو ھەلبۈزادەنى دىكە لەپىشە و ھەردوولايەنى سەرەكىي ھەرىمى كوردستان ماوەيەكى كەميان لەبەردەستە بۇ ئەوەي جارىكى دىكە دەنگدەران بەم شىۋەيە ئىسىتا رازى بىكەن و، بۇيان گۈنجاو نىيە كاتىكى زۇرى ئەمە بە گفتۈڭى پىكەھىناني حکومەت بەفېرۇ بەن.

لەكۆتايىدا، ناكى ئەوە لەبەر چاو نەگرین كە فاكەرى كەسىش كارىگەرىن لەسەر پەيوەندىيەكانى يەكىتى و پارتى ھەيە، كە لەوانەي گفتۈگۈكان ئاللۇز بىكەن. بەلام ئەگەر ھەردوولالە سەر بىنمای سوود و زيان بجولىنىدەوە، ئەمجارەيان پىكەھىناني حکومەت لە جارى پىشىوو ئاسانلىق دەبىت.